

Stációk

Tudod, hogy nincs bocsánat

Már megint bocsánatot kértünk!

Zomborban 1905-ben Schweidel-, 1912-ben Rákóczi-szobrot szenteltek föl; az internet mindkettőről megjegyzi: elpusztult. Zomborban, a Szent Rókus temetőben arccal lefelé fordított honvéd-sírköveken közelíthetjük meg néhány boldog utód nyughelyét; járdának használt honvédfejfákat találhatunk.*

* * *

Már megint Zomborra gondolok.

Zomborra, születésem helyére, gyerekkoromra. El ettől, ami van! Túlburjánzó hazugság, kép-mutatás, kétszínűség; még a legnemesebbnek induló tettek is visszájára fordulnak, alantassá válnak.

Zomborra gondolok, gyerekkoromra, arra, hogy hittel és bizakodással hinni és bízni tudtam. A gyerekekben, akármi is van körülöttük, él az ősi, ösztönös tisztaság, s a legaljasabb, legüldözőbb világban is megtestesítik őszinte, makulátlan világuk darabkáját.

A zombori állomás nem pompás pályaudvar, de a körülötte burjánzó hatalmas park miatt fedhetetlen. Dúsan virágzó, átható illatú élő sövény, kanyargó utak, már-már járhatatlan bozót, borzas aljnövényzet, kusza cserjés, bozontos bokrok, meg persze több-kevesebb szemét. Az apámnak az állomás környékén volt a lerakata. Amikor elvették tőle, bemeszelték a feliratát, de az eső lemosta a meszet, s én gimnazista koromban saját szememmel láttam, hogy valamikor valóban más világ volt, hisz élő bizonyítékként előbújt a tűzfalon az apám magyarul írt neve...

Nem voltunk se gazdagok, se hazaárulók, mégis szinte az egész családnak ott van a föl-szabadítás oltárán.

A sváb nagymamám Járekon halt meg, állítólag éhen; anyai nagynénémet mindenéből kiforgatták, el nem követett bűneiért Požarevacon több évig bűnhődött, és nem volt szabad visszatérnie Karađorđevóra; férjét kollaboránsnak

minősítve agyonverték, s ezt a későbbi teljes erkölcsi rehabilitáció sem tehetette meg nem történtté; az apám bátyját Zomborban tisztázatlan körülmények között likvidálták, a fia pedig, az unokabátyám, a délszláv háború kísérő jelenségeinek áldozata lett; a testvérem a meg nem kapott diplomája miatt '59-ben a halált választotta; az anyámtól a sváb vagyont, a földet kobozták el; az apámat a vállalatától s a munkájától fosztották meg, és megtanították félni; tőlünk, gyerekektől egy soha meg sem ismert világot vettek el.

Hetvenegy éves vagyok. Ennyi idős volt a sváb nagymamám, amikor a lágerban meghalt. Semmit se tudok ottani napjairól, még halálának pontos idejét se ismerem, hisz a lágert a mai napig letagadnák; nagyanyám és a többi odavetett ember (a falu apraja-nagyja) mindennapjairól, sírjáról semmit se olvastam, még egy árva naplótöredéket se. Hány könyv, hány film készült róluk? Amiről nem tudunk, az nincs!

Ismétlem: én most pontosan annyi éves vagyok, mint a nagyanyám akkor, és sejtelmem sincs, mit érzett, mit élt át. Nem tudom, mit gondolt, volt-e ereje vágyakozni, ha volt, hova vágyakozott; én most Zomborra vágyom, és nem tudom, milyen lehet éhen halni. A kerti hibiszkusz óriási, lila meg fehér kelyhet nyit, a vállamig érő sövény apró, fehér vattacsomókat virágzik, előntenek az illatok, hallom a Békás-tó hangjait. Hazafelé tartok a Bajai úton, elbandukolok az Öregtemplom előtt. Nagyon szeretem, hogy a zomboriak nem réginek, hanem öregnek nevezik, mintha ember volna. A városháza előtt, a kútnál megtorpanok, ide jártam ivóvízért; elszorul a szívem, belelátok az utcánkba, ide látszik a házunk; itt laktunk, itt voltam gyerek, innen jártam iskolába. Amikor negyedekben a fiúk hazafelé menet rendszeresen megverték a lányokat, itt védelmezett meg lovagiasan az osztálytársam, miután egy cédulán megírta: ne félj, nem verést,

hanem csókot kapsz. A Megyeháza; előtte a nyírott fák egy kicsit nyírottabbak, mint régen, a szobros sétány és ideológiája pedig kopottabb. Hátam mögött az Újtemplom, megkondul a harang, szememet előnti a szivárvány, alig látom tőle a falba ágyazódott '48-as ágyúgolyókat. A Prágai Jézuska mosolyog, hímzett ruhácskáján fölcsillan a fény, szegény testvérem most osont ki a mellékajton.

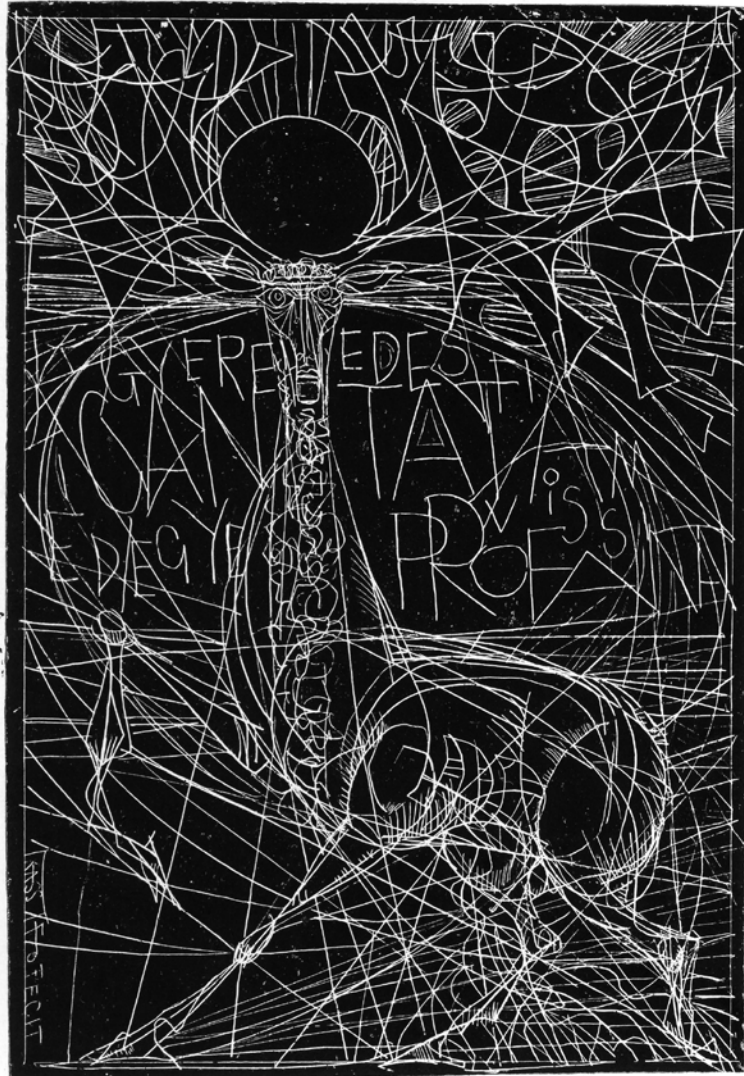
Amiről nem beszélünk, arról nem tudunk, és amiről nem tudunk, az nincs, tehát: beszélünk kell! Tudunk, tudatosítanunk és tudatnunk kell!

Beszélnünk, beszélgetnünk; emlékeznünk és emlékeztetnünk kell, még akkor is, ha bocsánatot kéretnek velünk!

Meg kell mutatni, hol állt a Rákóczi-szobor; el kell menni Schweidel József szülőházához és oda, ahol a szobra állt, el kell mondani, mi lett a talapzatával; látni kell a '48-as ágyúgolyókat; beszélni kell az eltűnt Szentháromság-szoborról, Csihás Benőről, a körúti hársakról, az átkeresztelt utcákról ... Beszélni kell!

2013. június-július

* F. Cirkl Zsuzsa: *Látjátok, feleim...Logos, 2003.*

Kass János: *Cantata profana*